

نقطه آغاز پژوهش چیست؟

سید میثم موسوی

تصویرگر

دکتر فریدالدین حداد عادل

«سؤال» مهم‌ترین گام اقدام پژوهشی است. فهم چیستی و چگونگی سؤال خیلی مهم است: ۱. چگونه به مخاطب خود بفهمانیم داریم از او سؤال می‌کنیم؟ در مدرسه، مخاطب کودک چگونه می‌تواند با مقوله «طرح سؤال» مواجه شود. برای کودک نوآموزی که ذهن انتزاعی ندارد، فرق بازخواست و سؤال علمی و پرسش کاری و انواع عبارتهایی که شکل سؤالی دارند، ولی الزاماً سؤال نیستند، چگونه مشخص می‌شود و مسئول آن کیست.

۲. چرا دانش و دانستن با سؤال شروع می‌شود و چگونه است که اگر افراد به مواجهه با سؤال علاقه نداشته باشند، از چرخه فهمیدن عقب می‌افتند؟! این مسائل مهم در کجا در سپهر رفتاری معلمان قرار دارند؟

۳. مهم‌ترین و اصلی‌ترین سؤالی که ما معلمان باید از شاگردانمان بپرسیم چیست؟ و این سؤال مهم در هر سن و در هر موقعیت، برای هر دسته از مخاطبان، چیست؟

۴. ما معلمان چگونه باید سؤال کنیم تا به سیر تحول قوه فاعله دانش‌آموزمان کمک کنیم؟ از کجا باید روش درست سؤال پرسیدن را بیاموزیم و چه کسی می‌داند چه سؤالی برای کدام سن مناسب است یا مناسب نیست؟

۵. دآوری انسان‌های خردمند درباره کسانی که زیاد سؤال می‌پرسند و آن دسته از افراد که سؤالات کمی دارند چیست؟

۶. کودک نوپایی که زیاد می‌پرسد، در چه مرحله‌ای از پریشگری قرار دارد؟ چگونه او را برای مراحل بعدی فهم خردمندانه آماده کنیم؟

۷. جایگاه سؤال در طرح درس و تدریس کجاست؟ تدریس بدون سؤال چگونه تفسیر می‌شود؟ سؤال در درس‌دادن چگونه اهمیت می‌یابد و چرا دانش‌آموز باید به سؤال ما معلمان توجه ویژه کند.

اگر جایگاه سؤال مشخص شود، ما بخش مهمی از مسیر تدریس و تعلیم و تربیت را طی کرده‌ایم.

در عرصه تربیت نیز ایجاد و کشف سؤال‌های مهم بسیار حائز اهمیت است. انسان‌هایی در مدارج مهم زندگی مثمرتر می‌شوند که برای کشف جواب سؤال‌های خیلی مهم زندگی خود و دیگران تلاش کرده باشند.

در مقام مرور عملیات پرسشگری، به نظر می‌رسد مواجهه با انسان‌هایی که سؤال‌های بزرگ داشته‌اند، مهم‌ترین اقدام تربیتی و تقویتی در مسیر ایجاد روحیه پرسشگری و سؤال‌مندی است. انسان‌های بزرگی چون انبیای الهی سؤال‌های بزرگ مطرح کرده‌اند و پاسخ‌های مهم و عالمگیر ارائه کرده‌اند. در ادامه، دانشمندان بزرگ و اولیا و قهرمانان واقعی ادیان و کشورها مدل‌های بسیار کارآمدی برای ورود به عرصه پرسش و پاسخ‌یافتن در موارد متعدد علمی، فرهنگی و دینی هستند. ما معلمان وظیفه داریم روح شاگردانمان را با سؤال‌های مبنایی پرسش‌کنندگان واقعی و اصیل آشنا کنیم تا در مراحل بعدی انواع پژوهش‌ها و جست‌وجوها محقق شوند.

